SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satversmestiesa.lv

LĒMUMS
PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā 2026. gada 1. oktobrī

Satversmes tiesas 3. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Jānis Neimanis, tiesneši Veronika Krūmiņa un Mārtiņš Mits,

kolēģijas sēdē izskatījusi pieteikuma iesniedzēja [..] pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 175/2026),

konstatēja:

1. No pieteikuma secināms, ka pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt Krimināllikuma 61. panta sesto daļu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 95. panta trešajam teikumam, kā arī Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 14. pantam.

2. Krimināllikuma 61. panta sestajā daļā noteikts:

"(6) Nosacītu pirmstermiņa atbrīvošanu no soda nepiemēro, ja tas piespriests pilngadīgai personai par sevišķi smagu noziegumu, kas izdarīts pret personu, kura nav sasniegusi sešpadsmit gadu vecumu, un ir saistīts ar seksuālu vardarbību."

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.^{2} panta pirmajai daļai konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka tai Latvijas Republikas Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar

tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt no šā panta sestās daļas 1. punkta izriet prasība šo uzskatu pamatot.

Personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja, pirmkārt, personai Latvijas Republikas Satversmē ir ietvertas konkrētas pamattiesības un, otrkārt, tieši apstrīdētā norma aizskar šīs personas pamattiesības (piemēram, *Satversmes tiesas 2020. gada 30. decembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2020-08-01 11. punkts*).

3.1. Pieteikuma iesniedzējs tika notiesāts par sevišķi smagu noziegumu, kas izdarīts pret personu, kura nav sasniegusi sešpadsmit gadu vecumu, un ir saistīts ar seksuālu vardarbību. Spriedums ir stājies spēkā, un pieteikuma iesniedzējs šobrīd izcieš sodu brīvības atņemšanas iestādē.

Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka Krimināllikuma 61. panta sestā daļa viņam liedz piemērot nosacītu pirmstermiņa atbrīvošanu no soda. Viņš atrodoties salīdzināmos apstākļos ar citiem notiesātajiem, kuri arī iepriekš nav sodīti, kuri ir sodīti par līdzīgu vai smagāku noziegumu, kuriem ir tāds pats vai lielāks soda termiņš, kā arī līdzīgs vai vājāks resocializācijas rezultāts, tomēr viņš nevarot pretendēt uz nosacītu pirmstermiņa atbrīvošanu no soda. Soda izpildes turpināšana pilnā apjomā pieteikuma iesniedzēja gadījumā esot nesamērīga un neatbilstot resocializācijas mērķim. Tādējādi Krimināllikuma 61. panta sestā daļa pārkāpjot tiesiskās vienlīdzības principu, kā arī Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 14. pantu.

Līdz ar to pieteikums par Krimināllikuma 61. panta sestās daļas iespējamo neatbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 14. pantam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.^{2} panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

3.2. Pieteikumā ir abstrakti norādīts, ka Krimināllikuma 61. panta sestā daļa aizskar arī pieteikuma iesniedzēja Latvijas Republikas Satversmes 95. panta trešajā teikumā ietvertās pamattiesības. Vienlaikus pieteikuma iesniedzējs nav argumentējis, kā tieši izpaužas pamattiesību aizskārums.

Līdz ar to pieteikums par Krimināllikuma 61. panta sestās daļas iespējamo neatbilstību Latvijas Republikas Satversmes 95. panta trešajam

teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.^{2} panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.^{2} panta otro daļu persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību, ja ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai ja personai šādu iespēju nav.

Kriminālliikuma 61. panta sestā daļa ir imperatīva, skaidri formulēta, un pieteikuma iesniedzējs atrodas šīs normas tvērumam tipiskā situācijā. Tādējādi viņam nav iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.^{2} panta ceturtās daļas otrajam teikumam, ja personai nav iespēju pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

Konkrētajā gadījumā par pieteikuma iesniedzēja pamattiesību aizskāruma brīdi uzskatāms [datums], kad notiesājošais spriedums stājās spēkā, jo Senāts atteicās ierosināt kasācijas tiesvedību. Pieteikums Satversmes tiesā iesniegts 2026. gada 11. septembrī. Tātad sešu mēnešu termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums par Kriminālliikuma 61. panta sestās daļas iespējamo neatbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 14. pantam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.^{2} panta otrās daļas un ceturtās daļas otrā teikuma prasībām.

5. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā noteikts, ka pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums šīs tiesību normas izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

5.1. Pieteikuma iesniedzēja ieskatā Kriminālliikuma 61. panta sestā daļa neatbilst Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.

Lai izvērtētu, vai Kriminālliikuma 61. panta sestā daļa pārkāpj tiesiskās vienlīdzības principu (Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmais teikums), pieteikumā jāpamato šādi aspekti: 1) kuras personu grupas atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos; 2) vai apstrīdētā norma paredz vienādu vai atšķirīgu attieksmi pret šīm personu grupām; 3) vai šāda attieksme ir noteikta ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu; 4) vai atšķirīgajai attieksmei ir leģitīms mērķis un vai tā ir samērīga.

Nosakot, vai un kuras personu grupas atrodas pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos, nepieciešams identificēt galveno šo grupu vienojošo pazīmi. Turklāt jāvērtē arī tas, vai nepastāv būtiski apsvērumi, kas norāda, ka attiecīgās personu grupas neatrodas savstarpēji salīdzināmos apstākļos.

Vērtējot atšķirīgās attieksmes atbilstību samērīguma principam, pieteikumā jāpamato: 1) vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai; 2) vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) vai sabiedrības ieguvums ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu.

Pieteikuma iesniedzējs ir vispārīgi apgalvojis, ka agrāk nesodīta pilngadīga persona, kura ir notiesāta par sevišķi smagu noziegumu, kas izdarīts pret personu, kura nav sasniegusi sešpadsmit gadu vecumu, un ir saistīts ar seksuālu vardarbību, atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos ar vairākām citām notiesāto grupām. Proti, ar notiesātajiem, kuri arī ir agrāk krimināli nesodīti, kuriem ir tāds pats vai lielāks soda termiņš, kuri izdarījuši līdzīgu vai smagāku noziegumu vai kuriem ir līdzīgs vai vājāks resocializācijas rezultāts. Pieteikumā norādīts uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas nolēmumiem un citu valstu tiesisko regulējumu, kā arī pausts pieteikuma iesniedzēja viedoklis par to, kāpēc viņa nosacīta pirmstermiņa atbrīvošana no soda būtu sabiedrības interesēs.

Tomēr pieteikumā nav norādīta galvenā salīdzināmo grupu vienojošā pazīme, jo pats "notiesātā" statuss vien nav uzskatāms par šādu pazīmi. Tāpat pieteikumā nav vērtēts, vai nepastāv būtiski iemesli, kas liedz agrāk nesodītas pilngadīgas personas, kuras ir notiesātas par sevišķi smagu noziegumu, kas izdarīts pret personu, kura nav sasniegusi sešpadsmit gadu vecumu, un ir saistīts ar seksuālu vardarbību, salīdzināt ar citiem notiesātajiem. Tādējādi pieteikumā nav juridiski pamatots, ka tajā norādītās personu grupas vispār atrodas vienādos

un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos. Pieteikumā nav arī pamatots, vai atšķirīgā attieksme ir noteikta ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu un vai šādai attieksmei nav objektīva un saprātīga pamata.

Līdz ar to pieteikums par Krimināllikuma 61. panta sestās daļas iespējamo neatbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

5.2. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka Krimināllikuma 61. panta sestā daļa neatbilst arī Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 14. pantam.

Ja pieteikumā ir ietverts prasījums vērtēt apstrīdētās normas atbilstību Latvijas noslēgtajiem starptautiskajiem līgumiem, pieteikumā jāpamato, kādēļ apstrīdētās normas atbilstība starptautisko tiesību normai būtu vērtējama atsevišķi no Latvijas Republikas Satversmes normas. Proti, pieteikumā jāpamato, ka starptautisko tiesību norma paredz plašāku pamattiesību aizsardzību nekā Latvijas Republikas Satversme (sal. *Satversmes tiesas 2019. gada 7. novembra sprieduma lietā Nr. 2018-25-01 17. punkts*). Diskriminācijas aizlieguma princips ir ietverts arī Latvijas Republikas Satversmes 91. panta otrajā teikumā, tomēr pieteikumā nav ietverts attiecīgs pamatojums prasījumam vērtēt Krimināllikuma 61. panta sestās daļas atbilstību Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 14. pantam.

Līdz ar to pieteikums par Krimināllikuma 61. panta sestās daļas iespējamo neatbilstību Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 14. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

6. Pieteikuma iesniedzējs ir lūdzis vērtēt soda izpildes turpināšanas, pamatojoties uz Krimināllikuma 61. panta sesto daļu, samērīgumu un atbilstību resocializācijas mērķim, kā arī iespēju piemērot individuālu pieeju attiecībā uz priekšlaicīgu atbrīvošanu vai soda izpildes pārskatīšanu, ņemot vērā Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksē atzītos principus un citu Eiropas valstu praksi.

Kolēģija norāda, ka minētais lūgums nav patstāvīgi izlemjams, jo tas ir tieši saistīts ar pieteikuma pieļaujamības vērtējumu un attiecas uz Krimināllikuma 61. panta sestās daļas piemērošanas sekām konkrētajā lietā.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 3. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 175/2026).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs Jānis Neimanis

Dokuments parakstīts ar drošu elektronisko parakstu.